

PIACKUTATÁS A KGM MŰSZAKI TUDOMÁNYOS TÁJÉKOZTATÓ INTÉZETBEN

NÉHÁNY ELVI KÉRDÉS ÉS MÓDSZERTANI MEGOLDÁS

Hoványi Gábor *

Országos Vezetőképző Központ

A Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézet
/MTTI/ helye a tájékoztatás rendszerében

A népgazdaság
átfogó információs
rendszerének problé-
matikája a gasz-
dasági mechanizmus

reformjának előkészítése során vetődött fel új jelentőséggel: kormányhatározat írta elő "a népgazdaság valamennyi területét átfogó információs rendszer kialakításával kapcsolatos intézkedési terv" kidolgozását.

Az átfogó információs rendszert létrehozó törekvések egyik számottevő lendítő ereje, hogy az információk jó része nemcsak az egyes információs alrendszerek számára értékes, hanem mind nagyobb a jelentősége a más információs alrendszerhez való korrelációjának is. Az új gazdasági mechanizmus egyik legjellemzőbb példája erre a piaci információk korrelációja a műszaki és műszaki-gazdasági döntésekkel. Ilyen értelemben az átfogó információs rendszer feladata az, hogy megteremtse a csatornákat a különböző információs alrendszerek között és ezeken - korrelációjuknak megfelelően - létrehozza információik áramlását. Az információs alrendszerek szintjén az átfogó rendszer problémaköre az információk szintjén ezek komplexitásának felel meg: az információkat felhasználók számára egyre inkább az a döntő, hogy olyan komplex információt kapjanak egy-egy kérdésben, amely minden információs alrendszerből magába foglalja a korrelációs információkat.

A komplex információk létrehozását elősegítő átfogó információs rendszer alapvető felvázolásában /1/ négy önálló alrendszert különböztettek meg:

*/ A szerző a cikk megírásakor a KGM Műszaki Tudományos Tájékoztató Intézet piackutató osztályának vezetője volt.

a műszaki és műszaki-gazdasági,
 a gazdasági-piaci,
 a statisztikai és
 a számviteli információs rendszert.

Az átfogó információs rendszernek ebbe az alapkoncepciójába kellene besorolni az önálló alrendszerek központi szervén, a tájékoztatás szakmai-központi, területi, intézeti és vállalati szervein kívül egyes országos központi szerveket /Országos Találmányi Hivatal, Központi Szabványügyi Hivatal, Magyar Kereskedelmi Kamara stb./, valamint tudományos és oktatási intézményeket /a Magyar Tudományos Akadémia és intézetei, egyetemi információs szervek stb./; az átfogó információs rendszert pedig ki kellene terjeszteni a nem említett tudományterületek és népgazdasági ágazatok /orvostudomány, mezőgazdaság stb./ információs alrendszereire is.

Mindaz nagy vonalakban felvázolva is sejteti: a népgazdaság átfogó információs rendszere sokdimenziós rendszer - nemcsak a korrelációs információk áramlása, hanem az egyes információk szervek kapcsolata szempontjából is. Különösen fogas feladat komplex információk létrehozása olyan sokdimenziós rendszerben, amelyben az információkat begyűjtő, létrehozó, feldolgozó és/vagy tároló információs szervek nemcsak a szervezeti hovatartozás, hanem sok esetben a gazdasági érdekelttség bonyolult szövevényébe beágyazva működnek.

Az MTTI az átfogó információs rendszer önálló alrendszereinek mintegy a metszéspontjában helyezkedik el; ágazatának szakmai központjaként egyik fő feladata, hogy - irányító szervek, intézmények vagy vállalatok megrendelésére - az említett komplex információkat hozza létre a KGM népgazdasági ágazat szakterületein.

Az MTTI piackutató
 tevékenységének célkitűzései

A komplex információk létrehozásának tipikus területe a piackutatás. Az MTTI piackutató tevékenységét a termelőeszközök exportpiac-kutatásának területén

kezdte meg azzal a szemlélettel, hogy e tevékenység kifejlesztése után aligha lenne helyénvaló csak az exportpiacot kutatni, a belföldi piac várható alakulásának felmérése nélkül. Az MTTI piackutatásait - az ágazati irányító szervek iparpolitikai és távlati fejlesztési döntéseivel szükséges információ-igény kielégítésén kívül - három célkitűzéssel indította meg:

a/ a piac helyzete és alakulása mindinkább befolyásolni fogja a termelő vállalatok kutatási, beruházási, gyártmányfejlesztési és termelési döntéseit. A piac helyzete és alakulása azonban - termék és termékcsoport mélységben - csak a műszaki és kereskedelmi információk együttes feltárásával és értékelésével elemezhető. A piackutatást tehát általában kutató szintű műszaki paraméter-feltárással, műszaki trendkutatással és gyártástechnológia-vizsgálattal szoros kapcsolatban kell végezni: enélkül a pusztán kereskedelmi információk többnyire semmitmondóak vagy félrevezetőek. A piackutatás műszaki kompo-

nense pedig - mint feldolgozott vagy látens információ - saját szakterületén elsősorban az MTTI-nek és a kohó- és gépipari ágazatnak a birtokában van;

b/ a termelő vállalatok termékeik értékesítésére szoros kapcsolatba kerülnek kereskedelmi vállalatokkal; az exporttermékek értékesítésére például ez a kapcsolat /mint köztudott/ bizományosi, egyesülési vagy ügynöki formát ölthet. Kívánatos, hogy a kohó- és gépipari ágazat vállalatai már e kapcsolat felvételekor rendelkezzenek olyan komplex műszaki-kereskedelmi /piaci/ információkkal, amelyek megkönnyítik a kereskedelmi vállalatokkal való tárgyalásaikat. Ilyen információk begyűjthetők az MTTI információs csatornáin;

c/ a külföldi tapasztalatok /2/ és a hazai vizsgálatok eredményei szerint a piackutatásnak csak meghatározott típusu feladatait végezheti gazdaságosan egy termelő vállalat. /És ezek a feladattípusok is függvényei a termelő vállalat nagyságának! / Általában nem gazdaságos egy termelő vállalat számára a piackutatáshoz szükséges valamennyi alapidokumentum beszerzése; nem igen nyílik lehetősége az exportpiac-kutatáshoz szükséges külföldi szakértőhálózat kiépítésére; aligha tudja rövid időn belül létrehozni az egyes nagyobb lélegzetű feladatokhoz megkívánt külső apparátust; felduzzasztott belső apparátusát nem igen tudja folyamatosan foglalkoztatni egy célfeladat lezárása után stb. Ezért a kohó- és gépipari ágazaton belül az a gazdaságos, ha bizonyos típusu piackutatási feladatköröket az MTTI mint központi szerv vállal át az intézetektől és vállalatoktól. Ezt a feladatot - a Gazdasági Bizottság erre vonatkozó határozatával összhangban - mint egyes termelő vállalatok közös piackutató szerve végzi /3/. Feladatának ellátásában pedig támaszkodni kíván az információs alrendszerek központi szerveire /Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, Országos Piackutató Intézet, Konjunktúra és Piackutató Intézet stb./ vagy egyéb szerveire is. Végső soron a gazdaságosságnak kell eldöntenie, hogy milyen kutatási részfeladatokban milyen mértékben kerüljön sor együttműködésre a tájékoztatási szervek között.

A piackutatási feladatok ellátásának vállalását indokolta végül az is, hogy az MTTI - műszaki paraméter-feltárási és trendvizsgálati céltanulmányain kívül - olyan műfajokkal is foglalkozott, amelyek informatív szempontból rokonai a piackutatásnak. Ebben a vonatkozásban elsősorban a szabadalom- és licenc-eladás, illetve vásárlás, valamint a nemzetközi viszonylatu termelési kooperáció lehetőségeinek kutatása említhető.

Információs források
és csatornák

Piackutatási feladatkörének ellátásához az MTTI-nek egyrészt új szempont szerint értékelnie kellett korábbi információs forrásait, másrészt új forrásokat is fel kellett tárnia.

Hagyományos forrásai elsősorban műszaki céltanulmányok összeállítását tették lehetővé. E források között hangsúlyozni kell a gyárt-

mányismertető /prospektusok, gépkönyvek, katalógusok/, valamint a hazai és külföldi un. kereskedelmi forgalomba nem kerülő irodalom, tehát a kutatási és tanulmányuti jelentések, disszertációk, kongresszus anyagok stb. szerepét. Mindezek alapvető dokumentum-típusokként illeszkednek be a piackutatás műszaki alapanyagainak sorába. A kereskedelmi forgalomban kapható műszaki folyóiratok szerkesztését pedig két cél valamelyike szabta meg a piackutatási tevékenység megindítása óta: a megrendelt folyóiratok vagy legyenek mulhatatlanul szükségesek ahhoz, hogy feldolgozójuk figyelemmel kísérhesse a műszaki "élvonalat" az adott szakterületen, vagy tartalmazzanak értékes gazdasági-piaci információkat is /többnyire külön gazdasági-piaci rovataikban/. Változatlanul súlyponti feladat maradt végül a referálólapok, referáló szolgáltatások, műszaki indexek stb. beszerzése.

Ezeket a hagyományos forrásait egészítette ki az MTTI a gazdasági-piaci szakfolyóiratok, gazdasági-piaci szempontból jelentős napilapok, statisztikai kiadványok stb. körével. Ilyen vonatkozásban értékes információkat tartalmaznak egyes hírügynökségek jelentései és - műszaki és gazdasági-piaci szempontból egyaránt - a külföldi vállalati folyóiratok.

A források körét zárják be az un. látens információk: ezek egyének vagy szervezetek birtokában lévő olyan műszaki-gazdasági vagy gazdasági-piaci információk, amelyek nem kerültek be egyik önálló információ alrendszerbe sem. Az MTTI ezek felkutatását és megvásárlását információ csatornáinak egyre szétágazóbb rendszerével igyekszik megvalósítani; csatornáinak mind átfogóbb rendszerét pedig az információ szakértőkről és az információ szervezetről készített kataszterével követi nyomon.

Az MTTI információ csatornái három típust alkotnak: vannak folyamatos, szakaszos és egyszeri működésű csatornái.

a/ A folyamatos működésű csatornák - természetesen válogatott - műszaki-gazdasági-piaci információit beérkezésükkor vagy rögtön felhasználja az MTTI adott tájékoztató anyagok összeállításához, vagy betáplálja információ tárába. Ilyen információ csatornán érkeznek be például a folyóiratok, gyártmányismertető, hírügynökségi jelentések stb.

b/ A szakaszos működésű csatornára példaként a külföldön információ szakembereknek nevezett szakértők tevékenysége említhető, akik ad hoc vagy hosszabb időtartamra kiszignált kutatási témákat feldolgozzák és az eredményt megküldik az MTTI-nek. Ezek az információ szakemberek az MTTI adott kutatási feladatai szerint foglalkoznak - általában hosszabb-rövidebb szünetekkel - azonos relációkban a megrendelésektől függő, különböző témákkal.

c/ Ezzel szemben egyszeri működésű csatornái általában egyetlen téma kidolgozásakor közvetítenek információkat, többnyire egy-egy szakterület, elsősorban műszaki kérdéscsoport szakértőinek tevékenységként.

Szakaszos és egyszeri működésű csatornáit az MTTI általában megadott kutatási témához szükséges információk begyűjtésére veszi igénybe, az információk tárában található adatok és dokumentumok kiégésítésére.

Az információk tár rendszere

A folyamatos működésű csatornák információinak legtöbbször az MTTI információk tárába táplálja be, hogy biztosítsa

az abban rendezett adatok és dokumentumok outputját a beérkező információ-igényre. A tár alapvető problémája tehát az adat- és dokumentumtárolás rendszere /ld. 1. ábra/.

Az információk tár két nagy részből áll: a műszaki-gazdasági és a gazdasági-piaci tárból.

A műszaki-gazdasági tár információinak osztályozása - a gyártmányismertető osztályozását kivéve - megegyezik a nagy országos tárral és információ közvetítő szervekkel: az Egyetemes Tizedes Osztályozást használja /4/. A gyártmányismertető osztályozása peremlyukkártyákon történik, kötött kódmezőkön, meghatározott kategóriába sorolt fogalmak lyukasztásával. A gyártmányismertető információi a termék csoportja, fajtája és típusa, a gyártó vállalatok és országok, a gyártmányismertető beszerzésének időpontja stb. szerint kereshető vissza a lyukkártya-rendszerben /5/.

A piackutatási munka megindulásakor új feladatot jelentett a gazdasági-piaci információk osztályozási, tárolási és visszakeresési rendszerének létrehozása. Megalkotásakor az volt a három fő elméleti követelmény, hogy a rendszer

egyszerűvé tegye az információk inputját, s így ezt közvetlenül az információkat feltáró műszakiak és közgazdászok végezhessék;

kielégítse a visszakeresési igénytípusokat

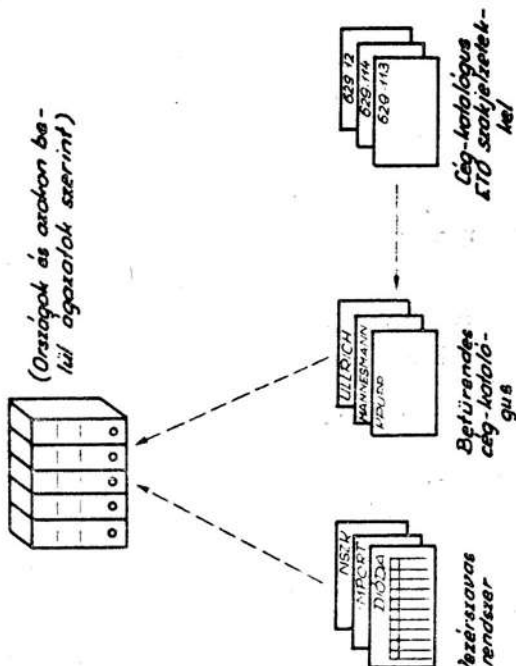
a/ közgazdasági és műszaki fogalmak, b/ országok, földrajzi vagy gazdasági egységek, c/ gyártó vállalatok, d/ gyártó vállalati profilok szerint;

gazdaságos legyen az inputok és outputok arányának szempontjából.

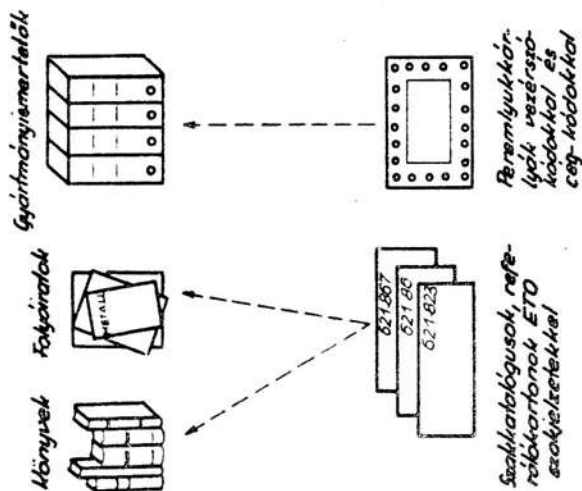
Az első követelménynek a vezérszavas /tárgyszavas/ osztályozási rendszer /6/, a másodiknak a vezérszavas információ-tárolás, az országok szerint történő dokumentum-tárolás, a betűrendes cégkatalógus és az ETO szerint besorolt gyártóprofil-katalógus tesz eleget.

A harmadik követelménynek az ad különös jelentőséget, hogy távolról sor kerülhet az információk tár Data Bank funkciójának kiépítésére: ez a kohó- és gépipari ágazat irányító szervének, intézetei-

GAZDASÁGI PIACI DOKUMENTUMOK
ÉS INFORMÁCIÓK

MŰSZAKI DOKUMENTUMOK

I. ábra

Az információk társrendszere a fejlesztés második ütemében

nek és vállalatának gazdasági-piaci villámkérdéseire szolgáltatna információkat, s így közvetlen segítséget nyújtana gyors műszaki döntésekhez és üzleti tárgyalásokra való felkészüléshez egyaránt.

A gazdaságos üzem követelménye a tárba táplálendő információk mennyiségének, az osztályok/vagyis a vezérszavak/ számának és a visszakeresés technikájának függvénye. A három tényező közül az információk mennyisége, mint évi átlagérték, állandó. A visszakeresés technikája szempontjából a peremlyukkártyás feldolgozás a kézi visszakereséssel szemben egyelőre gazdaságtalannak tűnt, éppen az inputoknak az outputokhoz viszonyított nagy száma miatt. A vezérszavak optimális értékének meghatározása végül a következő számításon alapult:

A variáns: a tárból 20 piackutatás/év információ szükségletének visszakeresése folyik; ez 1000 visszakeresés/év terhelésnek felel meg;

B variáns: a tár Data Bank szerepet tölt be a KGM és ágazatának vállalatai számára; ez 10 000 visszakeresés/év terheléssel egyenlő.

A tár inputjainak és outputjainak összes időszükséglete évente

$$T = I t_1 + A t_0 = f \left(I, V \frac{\sum t_1}{\sum t_0} \right),$$

ahol I az inputok száma/év; A az outputok száma/év; t_1 egy input időszükséglete, perc; t_0 egy output időszükséglete, perc; V a vezérszavak száma a rendszerben.

Az MTTI I = 20 000 kapacitást tervezett. A t_1 és t_0 értékekre vonatkozó mérések eredménye szerint

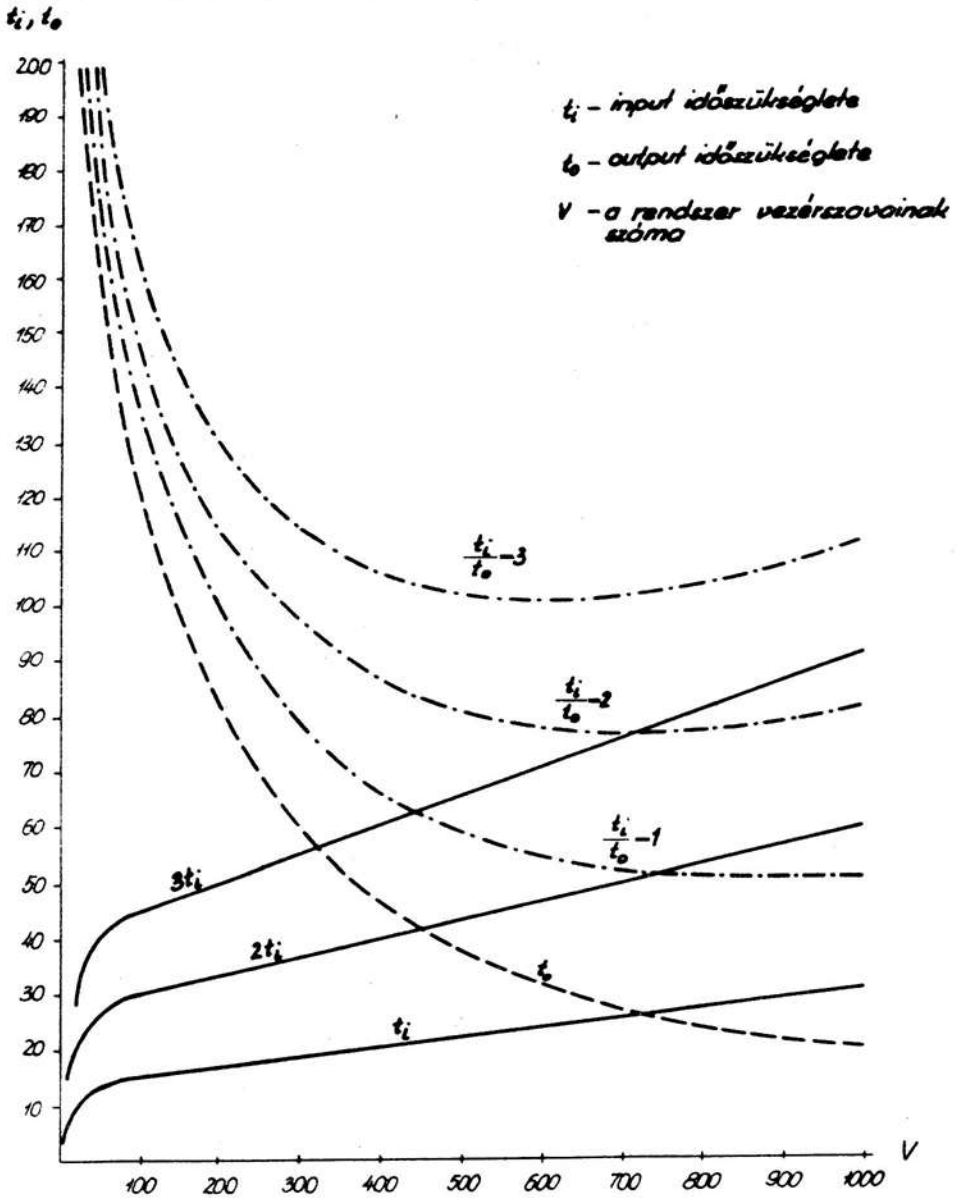
$$t_1 \sim 0,015 V,$$

V	100	200	600	1000
t_0	120	80	30	20

A 2. ábrából kitűnik, hogy amint nő $\sum t_1 / \sum t_0$ értéke, görbéjének minimumhelye, tehát egyben T_{min} , eltolódik V kisebb értékei felé. Egyértelmű, hogy a leggazdaságosabb V érték T_{min} -nál adódik. A számítások szerint az A variáns esetében ez a T_{min} V=100 körül, a B variáns esetében pedig V=1000 körül van.

Ebből következik az a döntés, hogy a tár három ütemben épüljön ki:

amíg csak a piackutatások információ-szükségletének visszakeresési feladatai alkotják terhelését, felesleges a részletes vezérsza-

2. ábra

Az információs tár optimális időszükséglete
 az inputok és outputok arányának változásakor,
 a vezérszavak számának függvényében.

vas visszakeresés kiépítése; elegendő az országok és azokon belül a szakterületek szerint végzett besorolás $V=100/$;

amikor a tár már betölti a Data Bank szerepet, rendelkeznie kell a vezérszavas visszakeresés lehetőségeivel is $V=1000/$;

amikor a tár Data Bank szerepe fokozódik és a visszakeresések száma gazdaságtalanná teszi a kézi megoldást, a vezérszavas információ-tárolásra és visszakeresésre elektronikus adatfeldolgozó rendszert kell bevezetni $V > 1000/$.

A piackutatások tematikai felépítése

Az információs források, csatornák és táruk rendszerének kialakításával egyidőben az MTTI a piackutatások tematikájának néhány kísérleti alaptípusát is kidolgozta. Ezt lezárt piac-

kutatásainak és műszaki céltanulmányainak tapasztalatai tették lehetővé. Ezeknek az alaptípusoknak az alkalmazása azonban schesen me-rev - az alaptípusok inkább csak vezérfonalak a konkrét tematikák kidolgozásához, hiszen ezek mindegyike önálló mű: egyedivé teszi a kutatás sajátosságos célja éppugy, mint az adott termék jellege, a rendelkezésre álló kutatási módszerek, a piaci igény, a konkurrencia, az értékesítés változó sajátosságai stb. A tematikai vázlatra példát ismertet az 1.melléklet.

A konkrét tematikák kidolgozásakor az MTTI természetesen a felhasznált tematika-alaptípus egyes pontjainak átfogalmazására vagy kihagyására is kényszerülhet - nemcsak a megrendelő igényei vagy az adott piackutatás sajátosságai miatt, hanem azért is, mert az előzetes kutatás negatív eredménye kényszeríti erre. Ezért a tematika-alaptípusok fejlesztésekor arra is törekszik, hogy ezekbe olyan tartalmi elemeket építsen be, amelyek közel csereszabatos információs forrásokból és információs csatornákkal hozhatók létre. Így lehetővé válhat a másként kimeradó részek tartalmának, adatainak kellő biztonságú inter- vagy extrapolálása.

A tematikával kapcsolatban végül azt kell hangsúlyozni, hogy az a kutatási téma és egyben a zárójelentés tartalmi vázlat - nem pedig a kutatás menetrendje: a tematika egyetlen pontjában merőben különböző feldolgozási szakaszok feladatai is szerepelhetnek, s egyetlen feldolgozási szakaszban összegyűjtött vagy feldolgozott információk a tematika egymástól távolos pontjainak anyagát is alkothatják.

A piackutatás munkafázisai

A tematikában meghatározott kutatási feladatok végrehajtására az MTTI a piackutatási folyamatok rendszerét is kiépítette.

Ez - egyik komplex kutatását említve példaként - a következő fázisok sorozatából állhat.

Az első fázis a piac kutatási ajánlatkéréssel indul. Ennek kézhezvétele után az MTTI tájékoztató tárgyalást folytat az ajánlatot kérővel a kutatási igényt kiváltó ok, a kutatási feladatok, szintek, határterületek, vonatkozások stb. átfogó tisztázására.

A tájékoztató tárgyalást az előzetes kutatás fázisa követi. Ekkor már az információk források és csatornák szondázása folyik, hogy ennek eredménye alapján kerülhessen sor a tematikai javaslat és az árajánlat összeállítására, valamint a feltételes határidő megjelölésére.

A harmadik fázis akkor kezdődik, amikor az ajánlatkérő közli, hogy a tematikai javaslat és az árajánlat - kisebb módosításoktól eltekintve - megfelelő számára. Ebben a fázisban folynak a tematikai javaslat részletes egyeztető tárgyalásai: ekkor törtenhet egyes pontjainak törlése, kiegészítése, módosítása. Ekkor jelölik meg a kutatás végleges határidejét. E fázis záróaktusa a megrendelés feladása. Ettől az időponttól kezdve a további munka és annak eredménye a megbízó kizárólagos tulajdona; az MTTI a feldolgozás információit egy másik vállalatnak vagy szervnek még betekintésre is csak a megbízó irásbeli hozzájárulása után boosátja rendelkezésére.

A megrendelés birtokában, negyedik fázisként az MTTI-nek kell kialakítania végleges kutatási programtervét. Ez az egyes kutatási részfeladatok idődiagramos folyamatábrájának megtervezését jelenti, vagyis a tematika konvertálását kutatási menetrendé: a részfeladatok határidőzését tartalmi kapcsolódásuk figyelembevételével, a végrehajtásukhoz szükséges források, információk csatornák, feldolgozó szakértők vagy szakértő-brigádok felsorolását, a kutatási költség-szükségletek lebontását részfeladatokra stb.

Ötödik fázisként, a kutatási programterv alapján, a kutatási részfeladatok munkái indulnak meg. Ezek az információgyűjtéstől az elemzésig több munkaszakaszt foglalnak magukba. Több, tartalmi egységet alkotó részfeladat kutatási anyagának - mint nyersanyagának - összeállítása után az MTTI konzultál a megbízóval; észrevételeit jegyzőkönyvben rögzíti, s az ebben foglaltakat figyelembe veszi kutatásában.

A hatodik fázisban folyik a kutatási részfeladatok anyagának szakmai lektorálása, esetleges kiegészítése stb.

Ezt követi hetedik fázisként a lektorált részanyagok összeszerkesztése. A kutatás anyaga ekkor kapja meg végső, zárójelentés formáját, és ebben a fázisban születnek meg - a kutatási részterületek szakértőinek kollektív munkájaként - a szintetizáló végkövetkeztetések.

A nyolcadik fázisban felsőszintű szakértők superlektorálják a zárójelentést. Mivel a kutatás egész folyamatát végigkísérték elvi bírálatokkal, ebben a fázisban inkább csak kisebb, módosító vagy kiegészítő észrevételeket tesznek. Az MTTI ezeknek haladéktalanul érvényt szerez.

A kilencedik fázis a technikai teendőket foglalja magába: a gépéleszt, ábraserkesztést, fotózást, korrekurát, a mellékleteivel általában több száz oldalas zárójelentés kütését és expedálását.

Az utolsó, tizedik fázisban a számlásás következik, tételes utó-kalkuláció alapján.

.6.

Piackutatási munkájának tíz felsorolt fázisán belül azonban az MTTI kutatásai az általános folyamatnak számtalan variánsát alkotják. Minden téma feldolgozása az ötletek sorát kívánja: nem egyszer válik a műhelyfogásokat ismerő piackutatóból műhelytitkokat alkotó piackutató. És minél komplexebb információk létrehozása a feladat, annál kevésbé elegendők a merev módszertani irányelvek, a kitaposott utak, annál nagyobb szükség van a sokszor merésznek tűnő kombinálásra, de annál nagyobb követelmény az információs források és csatornák lehetőségeinek minuciózus ismerete is. Az MTTI helyzete az átfogó információs rendszerben e követelmények teljesítésének nyit teret: annak, hogy valamennyi információs alrendszer bármelyik szervével együttműködve számontartsa, hasznosítsa és invenciógusan működtesse a megfelelő forrásokat és csatornákat a profilját alkotó komplex információk szintéziséhez.

..0..

1.melléklet

A TERMELŐESZKÖZ EXPORTPIAC-KUTATÁS TEMATIKÁJÁNAK
ALAPTÍPUSA

1. Termelésvizsgálat

- 1.1 Az adott termék eddigi fejlesztésének általános áttekintése a termék jellegétől függő időszakban
- 1.2 Az adott termék eddigi fejlesztésének részletes elemzése a világpiacon lévő jelentősebb cégek szerint, műszaki paraméterek és ár-adatok alapján
- 1.3 A cégek jelenlegi gyártmányainak műszaki paraméterei és ár-adatai
- 1.4 A műszaki paraméterek összevetése a hazai termék paramétereivel; az arányok vizsgálata
- 1.5 A cégek termelési adatai: gyártási kapacitás, gyártási spektrum, a termék éves termelési volumene és gyártástechnológiája
- 1.6 A cégeknek az adott termék gyártását nagy arányban bővítő, a múltban végzett vagy tervezett beruházásai, a termék jellegétől függő időszakban
- 1.7 A világ termelési volumene az adott termékből - esetleg extrapolálással meghatározva a várható volument
- 1.8 Az 1.5 és 1.6 alatt szereplő termelési adatok egybevetése a megrendelő vállalat megfelelő adataival
- 1.9 A termékre vonatkozó műszaki, technológiai és áralakulási trendek meghatározása
- 1.10 A termelésvizsgálati adatok összefoglaló értékelése a megrendelő vállalat szemszögéből

2. Értékesítésvizsgálat

2.1 Relációvizsgálat

- 2.1.1 Az export szempontjából számításba jövő országok általános gazdasági helyzetének felmérése: pénzügyi, devizális és hitelhelyzet, általános gazdaságpolitikai orientáció, általános műszaki fejlettségi szint stb.

- 2.1.2 A fenti országok vámdokumentációja és vámleírásainak feltárása az adott termék vonatkozásában
- 2.1.3 A fenti országok és Magyarország külkereskedelmi kapcsolatainak alakulása és jelenlegi helyzete /hosszulejratu megállapodások, éves kontingensek, hitel- és fizetési egyezmények stb./
- 2.1.4 A fenti országokban érvényes külkereskedelem-technikai intézkedések
- 2.1.5 A 2.1.1 - 2.1.4 pontok összefoglaló értékelése és a piacvizsgálat relációjának meghatározása
- 2.2 Igényvizsgálat
- 2.2.1 Az adott terméket felhasználó szektorok általános /nem országhoz kötött/ jellemzése az adott termékkel szemben támasztott követelmények és a felhasználás mértékének szempontjából, a termék jellegétől függő időszakban
- 2.2.2 Relációként a felhasználó szektorok jelenlegi műszaki szintjének részletes vizsgálata; követelményeik az adott termékkel szemben, eddigi ellátottságuk műszaki jellemzőinek figyelembevételével
- 2.2.3 Relációként a felhasználó szektorok ellátottsága az adott termékből mennyiségi és minőségi bontásban, a termék jellegétől függő időszakban
- 2.2.4 Relációként a felhasználó szektorok felvevőképességének felmérése az adott termékből, a jelenlegi ellátottság és a fejlesztési célkitűzések figyelembevételével
- 2.2.5 A 2.2.1 - 2.2.5 pontok összefoglaló értékelése relációként
- 2.3 Konkurenciavizsgálat
- 2.3.1 A vizsgált országok importjának mennyisége és relációja az adott termék vonatkozásában, a termék jellegétől függő időszakban
- 2.3.2 A konkurens vállalatok üzletkötéseinek volumene, a szállított áruk műszaki szintje a vizsgált relációkban, az adott termékek vonatkozásában, a termék jellegétől függő időszakban
- 2.3.3 A konkurens vállalatok várható behatolása a vizsgált országok piacára - részben az 1.5, 1.6, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.3.1 és 2.3.2 pontok anyaga alapján

- 2.3.4 A konkurens vállalatok értékesítő szervezetének általános ismertetése és értékesítő tevékenységének sajátosságai a vizsgált országokban
- 2.3.5 A konkurens vállalatok szolgáltató tevékenységének /szerviz, garancia stb./ általános ismertetése és ennek sajátosságai a vizsgált országokban
- 2.3.6 A 2.3.3 - 2.3.4 pontok összefoglaló és egybevető értékelése a megrendelő vállalat szempontjából
- 2.4 Áruelhelyezés-vizsgálat
- 2.4.1 A piaci elhelyezés lehetőségeinek összefoglaló értékelése országonként az 1. és 2. tematika-részek pontjai alapján
- 2.4.2 A marketing-munka megindításának formái a 2.4.1 pont alapján számításba jövő országokban

3. Véggövetkeztetések

A Termelésvizsgálat és Értékesítésvizsgálat c. kutatási anyagrészekből a megbízó vállalat számára levonható, összefoglaló jellegű fejlesztés-, termelés- és kereskedelempolitikai következtetések.

...0...

J E G Y Z E T E K

- /1/ A GB 10170/1966.sz. határozatának 1. pontja szerint kiadott OMF B irányelvek az információs rendszer kialakítására, illetve továbbfejlesztésére.
- /2/ SCHÄFER, E.: Grundlagen für Marktforschung. Köln, Westdeutscher V. 1953. alapvető munkájában is ezt állapítja meg. /p. 416./
- /3/ A Gazdasági Bizottság 3/1967. /III.9./ GB határozata.
- /4/ Az Egyetemes Tizedes Osztályozás részletes ismertetését ld. GYÖRE P. - HOVÁNYI G.: Könyvtári osztályozás. Bp. OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1967. 195 p.
- /5/ Az MTTI lyukkártyás gyártmányismertető-nyilvántartására és általában a lyukkártyatechnikára vonatkozóan ld. HOVÁNYI G.: A tájékoztatás lyukkártyás-vezérszavas visszakereső rendszereinek tervezése. = A tudományos műszaki tájékoztatás. Szerk. Patek Ferenc. Bp. 1967. Mérnöki Továbbképző Intézet. 4551.sz. p.155-207.
- /6/ Studies in coordinate indexing. 4.vol. TAUBE, M.: The mechanization of data retrieval. [Washington], Documentation Inc. 1957. 129 p.

HOVÁNYI, G.: Market research in the Institute of Scientific and Technical Information of the Ministry of Metallurgy and Machine Industry

Within the national information system great significance is attached to the complex informations which appear as a complex of interrelated informations originating from several technical branches or scientific disciplines. Complex informations are processed e.g. by the information services dealing with technical, economic and market information.

Complex information for the field of metallurgy and machine industry is disseminated by the Institute of Scientific and Technical Information of the Ministry. The Institute cooperates with the national information centres. One of the most important of the Institute is information on trends and markets, the latter chiefly related to the export market of capital equipment.

A centralized market research service may provide efficiently information to industrial firms which by themselves could not undertake that task. Apart from the secondary literature sources, market research relies largely on primary sources, which furnish information mainly through a wide-ranging network of experts.

The information arriving through continuous, periodical or non-recurring operating channels, serve as input to an information store. Informations may be retrieved according to geographic, economic, subject etc. approach. Measurements have been carried out to find an optimal solution for the structure of the store. The optimum has been defined by means of a formula as a function of the input and output. The possibility of the increase of the storage capacity has also been taken into account.

The structure of the market research report going as deep individual products and groups of products, can be broken down into two major parts: 1. investigations into the production, that is, a comparison - from the technological and economic viewpoint - of the production of the inquirer with the production of the competitive firms; 2. sales research which, in case of export market research, can be divided into investigating the trade relations, the demand, the competition and the sale of products.

The last part of the article deals with the conclusions to which the inquirer may come in regard to development, production and business policy. PERT diagrams are being prepared for each of the ten fully described working phases of the general market research report ensuring by the optimal time-schedule for the market research.

КОВАНИ, Г.: Изучение рынка в Институте Научной и Технической Информации Министерства Metallургии и Машиностроения

В информационной системе Венгерской Народной Республики получают большое значение т.н. комплексные информации, являющиеся смесью связанных друг с другом информацией по некоторым областям науки. Такими комплексными информацией занимается например техническая экономическая-рыночная информация.

Комплексная информация для металлургической и машиностроительной промышленности - является задачей Института Научной и Технической Информации Министерства Metallургии и Машиностроения. Деятельность Института базируется на государственные центры информации отдельных областей наук. Один из важнейших видов комплексной информации - это изучение рынка и трендов (под изучением рынка понимается в первую очередь изучение рынка средств производства). При помощи центрально проведенного изучения рынка экономно решены те информационные задачи, которые не могут принимать на себя отдельные предприятия металлургической и машиностроительной промышленности. Основы изучения рынка кроме вторичных информационных источников значительные первичные источники, дающие обычно посредством широкого круга специалистов информации для конкретных исследований. Информационный массив через непрерывные, периодические и непериодические каналы входят в информационный фонд, из которого поиск информации можно проводить или по географическому или экономическому единствам или по специальным областям. Были проведены измерения с целью экономного построения фонда и создания информационно-поисковой системы и оптимальный результат был определен с помощью формулы в функции вступивших и полученных на основе поиска информации. Были учтены и возможности развития фонда.

Тематическая структура изучения рынка, доходящего до уровня продуктов и групп продуктов разделяется на две части: первая часть - это изучение производства, в рамках которого сопоставляется производство предприятия, заказывающего изучения рынка с производством конкурирующих предприятий с технической и экономической точек зрения; вторая часть - это изучение реализации, которое - в случае изучения экспорта - разделяется на изучение торговых отношений, запросов, рыночной конкуренции и сбыта товаров. Последняя глава содержит заключения обшего характера, приводимые для предприятия, кающего заказ на проведение изучения, в отношении политики развития, производства и торговли. Разрабатываются по исследованиям отдельные диаграммы PKRT к деяти, описанным фазам работы изучения рынка; диаграммы обеспечивают проведение отдельных исследований в оптимальное время.

-x-x-x-

HOVÁNYI, G.: Marktforschung im Institut für Technisch-Wissenschaftliche Information des Ministeriums für Hüttenwesen und Maschinenindustrie

Im Rahmen des nationalen Informationssystems wird den komplexen Informationen, welche Zusammenfassungen von verschiedenen Informationen aus mehreren Wirtschaftszweigen und Wissenschaftsgebieten sind, eine grosse Bedeutung beigemessen. Komplexe Informationen beschaffen z.B. die Informationsdienste, die sich mit technisch-wirtschaftlicher Marktforschung befassen.

Die ungarische Hütten- und Maschinenindustrie erhält komplexe Informationen vom Institut für Technisch-Wissenschaftliche Information des Ministeriums. Das Institut stützt sich in seiner Tätigkeit auf die nationalen Informationszentren der betreffenden Wissenszweige. Eine der bedeutendsten Informationsdienste des Instituts ist die technische Trend- und Marktanalyse, wobei die letztere in erster Linie die Erforschung des Exportmarktes von Produktionsmitteln bedeutet. Die Marktanalyse bietet Unterlagen zur ökonomischen Lösung von Informationsaufgaben, welche von einzelnen Betrieben der Hütten- und Maschinenindustrie allein nicht bewältigt werden könnten. Die Marktanalyse stützt sich ausser den sekundären Literaturquellen auf primäre Informationsquellen; diese liefern meistens durch die Vermittlung eines ausgedehnten Expertennetzes Informationen zu einzelnen konkreten Fragestellungen.

Das durch die kontinuierlich, periodisch oder einmalig wirkenden Informationskanäle ankommende Material gelangt in den Informationsspeicher. Aus dem Speicher können Informationen geographischen, wirtschaftlichen, fachlichen usw. Gesichtspunkten gemäss entnommen werden. Zwecks ökonomischer Gestaltung der Struktur des Speichers und des Systems wurden Messungen durchgeführt und das Optimum wurde durch eine Formel ausgedrückt, welche die Anzahl der gespeicherten und der ausgegebenen Informationen enthält. In der Formel wurde auch die Möglichkeit des weiteren Ausbaus des Speichers berücksichtigt.

Die thematische Struktur der Marktanalysen, die den Markt bis zu einzelnen Produkten und Produktengruppen umfassen sollen, besteht im allgemeinen aus zwei Hauptteilen. Der erste Teil bringt die Analyse der Produktion, den Vergleich der Produktion des fragestellten Betriebs mit der Produktion der konkurrierenden Betriebe in technischer und ökonomischer Hinsicht. Der zweite Teil besteht aus der Analyse des Vertriebs und umfasst im Falle einer Exportanalyse die Untersuchung der möglichen Handelsrelationen, der Nachfrage, der Konkurrenz- und der Absatzmöglichkeiten. Die Schlussfolgerungen behandeln zusammenfassend die entwicklungs-, produktions- und handelspolitischen Konsequenzen der Marktanalyse für den auftraggebenden Betrieb. Zu den zehn Arbeitsphasen der allgemeinen Marktanalyse, welche eingehend beschrieben sind, werden besondere PERT-Diagramme gefertigt, um die zeitliche Durchführung der Marktanalyse sicherzustellen.

